

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут**

Петечел Н. М.

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

методичні вказівки та завдання для підготовки
до семінарських (практичних) занять
студентів заочної форми навчання
ОП «Міжнародне та європейське право»
спеціальності 081 «Право»

Івано-Франківськ – 2023

Затверджено на засіданні кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 6 від 24.01.2023 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №3 від 15.02. 2023 р.)

Петечел Н. М. Цивільне процесуальне право. Методичні вказівки та завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право, освітньо-професійної програми Міжнародне та європейське право. Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 35 с.

Методичні вказівки та завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право» розроблені на основі навчального плану підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр спеціальності 081 «Право» Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» та робочого навчального плану на 2022-2023 н.р. Метою даного видання є сприяння організації роботи студентів при вивченні відповідного курсу. В посібнику викладені методичні вказівки до семінарських занять; завдання до семінарських занять, які включають короткі методичні рекомендації, перелік питань, що виносяться на обговорення під час занять, ключові терміни, індивідуальні завдання, методичні завдання, практичні завдання для закріплення теретичного матеріалу. До кожної теми поданий перелік основної та додаткової рекомендованої літератури, що включає нормативно-правові акти, міжнародні акти та нормативно-правові акти іноземних країн, судову практику, навчальні посібники та наукові праці, в яких досліджуються окреслені проблеми, та посилань на інформаційні ресурси, де висвітлюються дані питання.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	16

ПЕРЕДМОВА

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми Міжнародне та європейське право, спеціальності 081 Право, освітнього рівня «бакалавр».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правових норм, що регулюють діяльність та пов'язані з нею процесуальні правовідносини суду та учасників судового процесу, що виникають при здійсненні правосуддя в цивільних справах.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальні положення цивільного судочинства.
2. Провадження в суді першої інстанції.
3. Перегляд судових рішень.
4. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право» є формування у студентів системи знань про основні теоретичні положення науки цивільного процесуального права; про механізми судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави; про структуру та систему цивільного процесуального законодавства та судової практики його застосування.

Засвоєння змісту навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право» забезпечує досягнення студентами **наступних результатів**:

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел права та результатів наукових досліджень цивільно-процесуальних відносин.

Здатність застосовувати знання цивільно-процесуальних норм у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної сфери цивільно-процесуального права та розуміння професійної діяльності.

Здатність спілкуватися мовою цивільного судочинства як усно, так і письмово.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями в сфері цивільного процесуального права.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

- Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень <https://minjust.gov.ua/m/ediniy-derjavniy-reestr-vikonavchih-provadjen>
- Єдиний державний реєстр судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua/>
- База даних «Законодавство України» <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
- Єдиний реєстр адвокатів <https://erau.unba.org.ua/>

Здатність працювати в команді.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). <https://reyestr.court.gov.ua/>

Фахові компетентності:

Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи при здійсненні цивільного судочинства.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів з цивільного процесуального права.

Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального права (конституційного, сімейного, трудового, цивільного) і цивільного процесуального права.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, основні поняття та елементи цивільного судочинства.

Здатність аналізувати проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері цивільно-процесуальних відносин.

Здатність до критичного та системного аналізу, порівняння і тлумачення чинного цивільного процесуального законодавства.

Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Здатність до самостійної підготовки проєктів цивільних процесуальних документів (позовних заяв, клопотань, судових рішень тощо).

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення, здатність давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані із здійсненням цивільного судочинства.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

ТЕМА 1. Загальні положення цивільного процесуального права

Цивільне процесуальне право: поняття, предмет, метод, система. Поняття і предмет цивільного процесуального права як галузі права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Система цивільного процесуального права. Система цивільного процесуального права. Місце цивільного процесуального права в правовій системі України. Норми цивільного процесуального права, їх система. Дія норм цивільного процесуального права в часі, просторі та за колом осіб.

Джерела цивільного процесуального права. Цивільне процесуальне законодавство. Судова практика в цивільному судочинстві.

Поняття, завдання, стадії цивільного судочинства. Сутність цивільного судочинства. Зміст завдань цивільного судочинства. Стадії цивільного судочинства. Види проваджень в цивільному судочинстві.

ТЕМА 2. Засади (принципи) цивільного судочинства

Засади (принципи) цивільного судочинства: поняття та значення. Поняття принципів цивільного судочинства. Значення принципів цивільного судочинства. Правові аксіоми у цивільному судочинстві.

Характеристика окремих принципів цивільного процесуального права. Принцип верховенства права. Принцип права на суд. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип доступності правосуддя. Мова цивільного судочинства. Гласність судового процесу. Принцип законності. Принцип диспозитивності цивільного судочинства. Принцип змагальності. Принцип публічності та судового керівництва. Принцип процесуальної рівноправності сторін. Принцип забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення. Принцип безпосередності судового розгляду. Принцип обов'язковості рішень суду. Розумність строків розгляду справи судом. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

ТЕМА 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Поняття та загальна характеристика цивільних процесуальних правовідносин. Поняття цивільних процесуальних правовідносин їх особливості та елементи. Підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин.

Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин та їх класифікація. Поняття суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин. Види суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Відводи. Визначення складу суду. Склад суду. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді). Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

ТЕМА 4. Цивільна юрисдикція та підсудність цивільних справ

Цивільна юрисдикція судів. Поняття цивільної юрисдикції. Види цивільної юрисдикції. Предметна та суб'єктна юрисдикція. Інстанційна юрисдикція.

Територіальна юрисдикція (підсудність): поняття та різновиди. Поняття підсудності у цивільному судочинстві. Правила територіальної підсудності цивільних справ. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справи з одного суду до іншого.

ТЕМА 5. Учасники судового процесу

Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.

Процесуально – правовий статус сторін у цивільному процесі. Поняття сторін у цивільному процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Неналежний відповідач і порядок його заміни. Залучення співвідповідачів. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Підстави та форми участі у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Порядок порушення цивільної справи на захист прав, свобод та інтересів інших осіб. Особливості представництва інтересів громадянина або держави прокурором.

Представництво у цивільному процесі. Поняття представництва у цивільному процесі. Види представництва у цивільному судочинстві. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Інші учасники судового процесу. Цивільно-процесуальний статус помічника судді, секретаря судового засідання, судового розпорядника. Цивільно-процесуальний статус свідка. Цивільно-процесуальний статус експерта та експерта з питань права. Цивільно-процесуальний статус перекладача. Цивільно-процесуальний статус спеціаліста.

ТЕМА 6. Умови процесуальної діяльності

Строки у цивільному процесі. Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

Судові виклики і повідомлення. Поняття та види судових повісток. Порядок вручення судових повісток. Розшук відповідача.

Судові витрати. Поняття і види судових витрат. Судовий збір. Види витрат, пов'язані з розглядом справи. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами.

Заходи процесуального примусу. Поняття та види заходів процесуального примусу. Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.

ТЕМА 7. Докази та доказування в цивільному судочинстві

Доказування в цивільному судочинстві. Поняття доказування в цивільному процесі. Суб'єкт та предмет доказування. Види засобів доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків. Обов'язок доказування та подання доказів. Факти, які не потребують доказування.

Докази в цивільному судочинстві: поняття, види, забезпечення. Поняття та види судових доказів. Оцінка доказів. Забезпечення доказів.

ТЕМА 8. Позовне провадження

Позов у цивільному процесі. Поняття позову і його елементи. Види позовів. Право на звернення до суду за судовим захистом. Зміна позову. Відмова від позову і визнання позову. Мирова угода сторін. Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.

Письмові заяви учасників справи. Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст і форма. Заяви з процесуальних питань.

Відкриття провадження у справі. Процесуальний порядок пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви. Підстави для відмови у відкритті провадження у справі. Правові наслідки відкриття провадження у справі. Об'єднання та роз'єднання позовів.

Підготовче провадження. Поняття, завдання та строки підготовчого провадження. Захист інтересів відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Порядок проведення підготовчого засідання.

Врегулювання спору за участю судді. Підстави проведення врегулювання спору за участю судді. Порядок проведення. Припинення врегулювання спору за участю судді.

Процесуальний порядок судового розгляду. Завдання та строки розгляду справи по суті. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу.

Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді. Зупинення провадження по справі. Закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Розгляд цивільної справи в порядку спрощеного позовного провадження. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Строк розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження. клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Вирішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи. Процесуальний порядок розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.

Умови та порядок проведення заочного розгляду цивільної справи. Умови та порядок заочного розгляду справи. Сутність заочного рішення, його зміст та законна сила. Порядок перегляду заочного рішення. Скасування та оскарження судового рішення.

Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування. Пред'явлення позову про визнання необґрунтованими активів та їх витребування. Визнання необґрунтованими активів. Правові наслідки визнання активів необґрунтованими.

ТЕМА 9. Рішення суду першої інстанції

Поняття та види рішень суду. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення. Зміст судового рішення. Проголошення судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Набрання рішенням суду законної сили.

ТЕМА 10. Наказне провадження

Сутність наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ. Порушення наказного провадження. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Зміст судового наказу. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

ТЕМА 11. Окреме провадження

Загальна характеристика окремого провадження, його особливості. Справи про зміну правового статусу фізичної особи та встановлення фактів, що мають юридичне значення (визнання фізичної особи обмежено дієздатною чи недієздатною; надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою; усиновлення; встановлення фактів, що мають юридичне значення). Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав (відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; передача безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність; визнання спадщини відумерлою). Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів (надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку; справи про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу; справи про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб; справи про видачу і продовження обмежувального припису).

ТЕМА 12. Перегляд судових рішень

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.

Право апеляційного оскарження: суб'єкти та особливості реалізації. Об'єкти апеляційного оскарження. Строки апеляційного оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги. Порядок подання та прийняття апеляційної скарги до розгляду.

Відкриття апеляційного провадження. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги. Підстави для відмови у відкритті апеляційного провадження. Відзив на апеляційну скаргу, приєднання до апеляційної скарги, доповнення, зміна апеляційної скарги або відкликання її або відмова від неї.

Апеляційний розгляд. Підготовка розгляду справи апеляційним судом. Межі та порядок розгляду справи апеляційним судом. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи.

Повноваження суду апеляційної інстанції. Ухвала та постанова суду апеляційної інстанції, їх зміст. Окрема ухвала апеляційного суду. Законна сила постанови і ухвали суду апеляційної інстанції.

Поняття та сутність касаційного провадження. Право та строк касаційного оскарження. Порядок подання, форма та зміст касаційної скарги.

Відкриття касаційного провадження у справі. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги. Підстави для відмови у відкритті касаційного провадження у справі. Відзив на касаційну скаргу, приєднання до касаційної скарги, доповнення, зміна касаційної скарги або відкликання її та відмова від неї.

Касаційний розгляд. Підготовка справи до касаційного розгляду, попередній розгляд справи. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи. Процесуальний порядок та строк розгляду справи судом касаційної інстанції. Підстави для передачі справи на розгляд та особливості розгляду справи палатою, об'єднано палатою або Великою Палатою Верховного Суду. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи.

Повноваження суду касаційної інстанції. Порядок прийняття постанов судом касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції, її зміст. Окрема ухвала касаційного суду.

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Форма і зміст заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Розгляд заяви.

ТЕМА 13. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посада

Виконання судових рішень як частина цивільного процесу. Джерела виконавчого законодавства. Органи примусового виконання судових рішень. Повноваження суду у виконавчому провадженні. Особи, які беруть участь у виконавчому провадженні, їх права та обов'язки. Правовий статус осіб, які сприяють здійсненню виконавчих дій.

Виконавчі документи. Порядок видачі виконавчих листів. Видача дублікату виконавського листа або судового наказу. Строки пред'явлення виконавчого документа до виконання. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Відкриття виконавчого провадження. Відкладення виконавчих дій. Зупинення, припинення, закінчення виконавчого провадження. Повернення виконавчого документа. Роз'яснення виконавчого документа. Відстрочка і розстрочка виконання судових актів, зміни способу і порядку їх виконання. Заходи примусового виконання. Поворот виконання судових рішень. Порядок, строки, особливості повороту виконання в окремих категоріях цивільних справ.

Судовий контроль за виконанням судових рішень, його правова природа. Право сторони виконавчого провадження на оскарження дій або бездіяльності державного виконавця та порядок його реалізації. Розгляд скарги та судові рішення за скаргою.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів. Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи. Підстави для скасування рішення третейського суду. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.

ТЕМА 14. Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Звернення до примусового виконання рішення іноземного суду.

Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Умови визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо його місце знаходиться за межами України. Порядок і строки подання заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Порядок розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Підстави для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання. Добровільне виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу про стягнення грошових коштів. Надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.

Проведення у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів. Видача виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Форма і зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Ухвала суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.

ТЕМА 15. Відновлення втраченого судового провадження

Поняття втрати судового провадження. Процесуальний порядок відновлення втраченого судового провадження. Рішення суду про відновлення втраченого судового провадження.

ТЕМА 16. Загальні положення міжнародного цивільного процесу

Предмет міжнародного цивільного процесу. Джерела міжнародного цивільного процесу.

Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб. Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб. Процесуальне представництво іноземних осіб у цивільному процесі.

Судовий імунітет іноземних держав, її дипломатичних представників та міжнародних організацій.

Загальні правила підсудності судам України справ з іноземним елементом.

Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученням до іноземних судів.

ТЕМА 17. Альтернативні форми розгляду цивільних справ

Третейські суди. Значення третейського розгляду цивільно-правових спорів. Порядок розгляду спорів третейським судом.

Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів. Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи про оскарження рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Підстави для скасування рішення третейського суду. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Порядок оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру.

Провадження у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів. Видача виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Форма і зміст заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Підстави для відмови у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. Ухвала суду про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду або про відмову у його видачі.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття з цивільного процесуального права покликані забезпечити глибше освоєння матеріалу студентами, вироблення навичок самостійної роботи з монографічними і нормативними джерелами, вміння проводити комплексний теоретичний аналіз і роботи узагальнення, оволодіння практикою застосування одержаних теоретичних знань.

Підготовка студента до семінарських занять складається з кількох етапів.

По-перше, необхідно уважно ознайомитися з планом семінару до чергової теми заняття, з'ясувати основні терміни та процесуальні категорії, продумати питання для обговорення.

По-друге, прочитати конспект відповідної лекції і матеріал з рекомендованих підручників чи посібників. При підготовці до семінару для з'ясування значення наведених у плані основних понять та незнайомих термінів, слід звертатися до відповідних юридичних словників чи енциклопедій.

Проте, основою підготовки до кожного семінару мають стати, передусім, першоджерела, зокрема чинне законодавство України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, практика Європейського суду з прав людини тощо. Саме вони дають можливість глибокого засвоєння змісту найважливіших інститутів цивільного процесуального права, механізму правового регулювання, організації судів загальної юрисдикції тощо. Лише належним чином засвоївши джерела, можна ґрунтовно підготуватися до відповідей на основні питання семінару. Також, при підготовці до семінару не обійтися без поточних матеріалів з сучасних наукових періодичних видань та матеріалів судової практики.

Для підготовки до всіх семінарських занять з цивільного процесуального права доцільно використовувати наступні нормативно-правові акти:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. Дата оновлення: **01.01.2023** URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. N 3477-IV. Дата оновлення: 02.12.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

3. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Дата оновлення: 25.08.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text>

5. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006 р. N 361/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006#Text>

6. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. Дата оновлення: 06.10.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

7. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. Дата оновлення: 10.09.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>

8. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Дата оновлення: 18.08.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

Навчальні підручники, посібники, науково-практичні коментарі:

1. Бринцев О. В. «Електронний суд» в Україні. Досвід та перспективи : монографія. Харків : Право, 2016. 72 с. (Серія «Інноваційне суспільство і розвиток законодавства»). URL: <https://hr.arbitr.gov.ua/userfiles/bryncev07122016.pdf>
2. Васильєв С. В. Цивільний процес. Підручник. / С. В. Васильєв. К.: Алерта, 2019. 506 с.
3. Васильєв С.В. Порівняльний цивільний процес. Підручник. Київ: Алерта, 2015. 352 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9642/1/Vasilyev_PCP_2015.pdf
4. Грабовська О. О. Доказування у цивільному процесі України: проблеми теорії і практики : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 503 с.
5. Грабовська О. О. Теоретичні та практичні проблеми доказування у цивільному процесі практики : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 472 с.
6. Курило М.П. Цивільне процесуальне право України та уніфікація на його основі інших процесуальних галузей права: теорія і практика : монографія. Суми, 2014. 401 с. URL: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789/2421/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202.pdf>
7. Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс України. [Н. Ю. Голубєва та ін.]; за заг. ред. Н. Ю. Голубєвої; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Київ: Юрінком Інтер, 2021. 838 с.
8. Немеш П. Ф. Курс цивільного процесу : загальна частина : підручник / П. Ф. Немеш, В. П. Феннич. Ужгород: РІК-У, 2020. 807 с.
9. Новели цивільного процесуального кодексу України : [Електронне видання] матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.) / за заг. редакцією д.ю.н., проф. Н.Ю. Голубєвої; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2018. 112 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9460/Novelu%20Tsyvilnogo%20protsesu%20alno%20kodeksu%20Ukr%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія / [В. В. Комаров, В. І. Тертишніков, В. В. Баранкова та ін.] ; за заг. ред. професора В. В. Комарова. Харків: Харків юридичний, 2008. 928 с.
11. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : Підручник / М.М.Ясинюк, М.П.Курило, О.В.Кіріяк, Ю.В.Білоусов,О.О.Кармаза, С.І.Запара та ін.; За заг. ред. д.ю.н. професора М.М. Ясинюка. Київ: Алерта, 2016. URL: [http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/4021/1/Цивільне процесуальне право України за ред. Ясинюка М.М. 2016.pdf](http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/4021/1/Цивільне%20процесуальне%20право%20України%20за%20ред.%20Ясинюка%20М.М.%202016.pdf)
12. Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві : монографія. Харків: Право, 2016. 600 с.
13. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-методичний посібник для суддів. Київ, 2015. 208 с. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/232716?download=true>
14. Цивільне процесуальне право України: підручник. Вид. 2-ге, переробл. та допов. : у 2 т. / за загальною ред. д.ю.н., професора, академіка М. М. Ясинюка. Київ: Алерта, 2021. 572 с.
15. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О. В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л. А. Остафійчук, А. Л. Паскар, І. Ю. Татулич; за ред. О. В. Гетманцевої. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.

16. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О. В. Гетманцев, Л. А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.

17. Цивільний процес: навч. посіб. для підготовки студентів 3-го та 4-го курсів бакалаврату. [уклад. К. В. Гусаров, М. В. Жушман, С. О. Кравцов та ін.] ; за заг. ред. проф. К. В. Гусарова. Харків : ТОВ «Оберіг», 2020. 229 с.

18. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар/за загальною редакцією Василюк Н. В., Гулька Б. І., Кота О. О. Київ: ВД «Дакор», 2021. 1028 с.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8 (2 ГОД).

ПОЗОВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

☞ **Методичні рекомендації.** Засобом захисту прав особи у позовному провадженні є позов – матеріально-правова вимога позивача до відповідача, звернена через суд про захист порушеного, оспорюваного чи невизнаного права або інтересу, який здійснюється у певній, визначеній законом, процесуальній формі.

Позов має кілька елементів, до яких належать: предмет, підстава, зміст.

Закон, крім категорії «позов», використовує термін «право на позов», не розкриваючи його зміст. Право на позов – складне поняття, яке складається з двох правомочностей: 1) право на процес, на діяльність суду щодо розгляду та вирішення спору; 2) право на одержання захисту у визначеному процесуальному порядку.

Слід вирізняти передумови права на пред'явлення позову та умови реалізації права на пред'явлення позову. Значення передумов на пред'явлення позову полягає в тому, що якщо нема тієї або іншої передумови, то у позивача нема права на пред'явлення позову і суддя повинен відмовити в прийнятті позовної заяви.

Право на пред'явлення позову може бути здійснене тільки у порядку, встановленому законом. Основними складовими порядку є: дотримання правил цивільної юрисдикції; дієдатність позивача (ст.ст. 46, 47 ЦПК); дотримання належної форми позовної заяви (ст. ст. 175, 177 ЦПК).

Вивчаючи інститут забезпечення позову, необхідно звернути увагу на те, що ст. 150 ЦПК України встановлює перелік видів забезпечення позову. Суд, який постановив ухвалу про забезпечення позову, має право замінити один вид забезпечення позову іншим (ст. 156 ЦПК України), скасувати заходи забезпечення позову (ст. 158 ЦПК України).

⇒ **Питання для обговорення**

1. Поняття та елементи позову. Види позовів.
2. Право на позов і право на пред'явлення позову.
3. Об'єднання та роз'єднання позовів: поняття, підстави, правові наслідки.
4. Захист відповідача проти позову:
 - 4.1. Заперечення проти позову: поняття, види, значення.
 - 4.2. Зустрічний позов: поняття, умови пред'явлення.
5. Порядок забезпечення позову:
 - 5.1. Підстави та види забезпечення позову.
 - 5.2. Розгляд заяви про забезпечення позову, виконання ухвали про забезпечення позову.
 - 5.3. Зустрічне забезпечення.
 - 5.4. Заміна виду забезпечення позову або скасування заходів забезпечення позову.

☑ **Ключові терміни:** активна підстава позову, елементи позову, забезпечення позову, зміст позову, зустрічне забезпечення. зустрічний позов, масові (групові) позови, матеріальний об'єкт спору, пасивна підстава позову, позовне провадження, позов,

предмет позову, підстава позову, позови про присудження, позови про визнання, перетворювальні позови, право на пред'явлення позову, тотожні позови.

Індивідуальне завдання

1. Підготуйте з теми семінарського заняття копії текстів наукових статей, частини монографій, навчальних, навчально-методичних видань, опубліковані за останні три роки. Копії текстів або уривків повинні бути сформовані в єдиний файл у форматі pdf.

2. Складіть на прикладі матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень умови задачі з теми семінарського заняття.

3. Підготуйте статистичні дані щодо кількості розгляду міськими судами Івано-Франківської області заяв про забезпечення позову за останні два роки із вказівкою на категорію справи, в якій постала потреба забезпечити позов.

 Методичне завдання (обов'язково відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття):

1. Визначте та відобразіть у таблиці види позову.

№	Категорія цивільної справи	Вид позову
1	про визнання батьківства та стягнення аліментів	
2	про визнання права власності на майно	
3	про визнання шлюбу недійсним	
4	про відшкодування витрат на лікування та моральної шкоди, спричиненої дорожньо- транспортною пригодою	
5	про поновлення незаконно звільненого працівника на посаді	
6	про неналежне виконання умов договору позики	
7	про відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав	
8	про усунення перешкод у реалізації права власності на будинок	
9	про визначення порядку користування квартирою	
10	про захист прав споживачів	

Практичні завдання

Задача 1. Миколаєнко пред'явила позов до Петренка про встановлення батьківства і стягнення аліментів, посилаючись на те, що з відповідачем вони проживали впродовж трьох років у її будинку, вели спільне господарство, турбувалися один про одного. Він придбав дитячі речі, але напередодні народження дитини залишив її та не надає матеріальної допомоги.

Визначте предмет і підстави позову. До якого виду належить цей позов?

Задача 2. Ботова звернулася до суду з позовом до своєї доньки Рогожиної про стягнення коштів на утримання дітей. У позові Ботова просила стягнути аліменти на утримання її онуків – Миколу 7 років і Катерини 5 років через те, що її дочка

залишила дітей їй на виховання і переїхала жити в інше місто, продавши квартиру, в якій вона мешкала і була зареєстрована разом із дітьми, і які тепер залишилися без засобів для існування.

Батько дітей за вчинення кримінального правопорушення позбавлений волі на тривалий час. Позивач (бабуся) перебуває у скрутному матеріальному становищі, отримує тільки одну пенсію. Мати категорично відмовляється взяти дітей до себе через те, що вона народила немовля.

Суддя відмовив у прийнятті позову від Ботової про стягнення коштів на утримання онуків.

Чи правильні дії судді? Кому належить право на позов у цьому випадку?

Задача 3. А.Фрадкіна пред'явила позов про виключення частини майна з акту опису майна, що було описано державним виконавцем та підлягало реалізації. Опис майна проводився у зв'язку з тим, що її брат М.Фрадкін своїми злочинними діями завдав збитків підприємству, де він працював, та вироком суду був визнаний винним, позбавлений волі з конфіскацією майна.

А.Фрадкіна у позовній заяві послалась на те, що частка майна, зазначеного в акті опису, є її власністю. Одночасно вона просила зупинити реалізацію майна в порядку забезпечення її позову.

Суддя відмовив їй у вжитті заходів по забезпеченню позову.

Чи правильно вчинив суддя? Як має бути оформлена відмова у забезпеченні позову? Який порядок її оскарження?

Задача 4. Г.Деревцова звернулась до суду з позовом до І.Деревцова про стягнення аліментів на утримання їх сина. Відповідач пред'явив зустрічний позов про визначення місця проживання дитини, вважаючи, що сину буде зручніше проживати з ним, а не з матір'ю, тому аліменти повинна сплачувати вона на користь І.Деревцова.

Суд відмовив у прийнятті зустрічного позову, мотивуючи відмову тим, що пред'явлена відповідачем зустрічна вимога не становить предмет судового розгляду, а повинна розглядатись органами опіки та піклування.

Чи правомірна відмова суду? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми Сімейного кодексу України. Які підстави прийняття зустрічного позову до спільного розгляду з первісним?

Задача 5. В.Маланій пред'явила позов до В.Сергеєва про стягнення аліментів на дитину. Відповідач під час судового розгляду подав зустрічний позов про визначення місця проживання дитини з ним і поділ спільного майна подружжя.

Суд прийняв зустрічний позов, мотивуючи це рішення тим, що первісний і зустрічний позови взаємопов'язані.

Чи правильно діяв суд?

Нормативні акти та література:

Законодавство та судова практика

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Суботи Артема Анатолійовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України (справа про забезпечення апеляційного оскарження ухвал суду) від 28.04.2010 року №12-рп/2010//: URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=110759>

2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06. 2009 р. №2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції». URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/623809DCB56E022BC2256C95003CF7EA>

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12. 2006 р. № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову». URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/623809DCB56E022BC2256C95003CF7EA>

Додаткова література:

1. Бичкова С.С. Зустрічний позов як цивільна процесуальна форма захисту інтересів відповідача. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 10 (122). С. 41-44. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/vvsu/2010_10/10-2010/102010-6.pdf

2. Братель О. Категорії «позов» і «позовна заява» як складові цивільних процесуальних юридичних фактів. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 4-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_2_2

3. Васильченко М.М. Заперечення проти позову: навч. посібник. Харків, 1974. URL: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z1197_page_3.html

4. Головка К. Спірні питання порядку розгляду заяв про забезпечення позову в цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12.

5. Губська А. В. Групові позови в цивільному процесі : монографія. Київ, 2015. 180 с.

6. Захист невизначеного кола споживачів в ЄС та в Україні. Київ, 2009. URL: http://www.consumerinfo.org.ua/upload/iblock/b62/class_action_eu_ukraine.pdf

7. Корольов В.В. Способи забезпечення цивільного позову, не передбачені ЦПК України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3(7). С. 72–82 URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik07_06.pdf

8. Луспеник Д. Зустрічне забезпечення. Кілька складних питань щодо застосування нового інституту, з якими стикнуться судді. *Закон і Бізнес*. 2017. № 34 (1332). URL: http://zib.com.ua/ua/print/130073kilka_skladnih_pitan_schodo_zastosuvannya_zustrichnog_o_zabez.html

9. Миколаєць В.А. Груповий позов у цивільному процесі України : автор. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2014. 20 с.

10. Пашук А.Й. Позов в радянському процесуальному праві. Львів, 1971.

11. Татулич І.Ю. Цивільна процесуальна форма в суді першої інстанції в Україні: монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 192 с.

12. Шурин О.А. Інститут забезпечення позову: теоретичні та практичні проблеми реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1 (22). 2018. С.177-180. http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/42.pdf

13. Ясинок М.М., Запара С.І., Кройтор В.А., Кравцова Т.М. Масові (групові) та похідні позови в процесуальному праві України: постановка проблеми. Науково-практичний посібник. Київ: Правова єдність, Алєрта, 2019.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9 (2 ГОД).

ПОДАННЯ ПОЗОВУ ДО СУДУ.

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ

Методичні рекомендації. *Право на пред'явлення позову може бути здійснене тільки у порядку, встановленому законом. Основними складовими порядку є:*

дотримання правил про підсудність; дієздатність позивача; дотримання належної форми позовної заяви.

Позов подається до суду у формі позовної заяви, яка відповідає предмету, підставі та змісту позову, а також вимогам щодо змісту, форми та документального супроводження, встановленим ст.ст. 175-177 ЦПК України та іншими нормативними актами, зокрема тими, що регулюють спірні матеріальні правовідносини.

⇒ Питання для обговорення

1. Процесуальний порядок пред'явлення позову. Наслідки його недотримання.
2. Позовна заява як процесуальна форма виразу позову, її зміст (реквізити).
3. Порядок виправлення недоліків.
4. Підстави для відмови у відкритті провадження у справі.
5. Правові наслідки відкриття провадження у справі.

☑ **Ключові терміни:** відкриття провадження у справі, відмова у відкритті провадження у справі, залишення заяви без розгляду, повернення позовної заяви, позовна заява, позовне провадження.

📁 Індивідуальне завдання

1. Підготуйте з теми семінарського заняття копії текстів наукових статей, частини монографій, навчальних, навчально-методичних видань за останній календарний рік. Копії текстів або уривків повинні бути сформовані в єдиний файл у форматі pdf.

2. Складіть на прикладі матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень умови задачі з теми семінарського заняття.

📖 Практичні завдання

Задача 1. Суддя повернув позивачці К.Кириленко позовну заяву про визнання шлюбу недійсним між нею і Ф.Федорцевим тому, що вона не додала до заяви свідоцтво про шлюб і не сплатила судового збору.

Чи правильні дії судді? Яким чином можна усунути недоліки позовної заяви?

Задача 2. Подружжя Синьових уклало угоду про те, що майно, яке було придбано за час шлюбу, залишається в дружини, а вона, у свою чергу, не буде вимагати від чоловіка сплати аліментів на утримання дитини від шлюбу. Вони також домовились, що не будуть звертатись за вирішенням спору до суду.

Чи буде факт наявності такої угоди підставою для відмови у відкритті провадження у справі за позовом про поділ спільного майна подружжя? Чи є законною відмова від судового захисту?

Задача 3. Г.А. Підченко звернулась до Фрунзенського районного суду м. Харкова з позовом до ВАТ «Харківський завод тракторних двигунів» про стягнення заборгованості по заробітній платі, компенсації за затримку розрахунків та стягнення моральної шкоди. При вирішенні питання щодо відкриття провадження у справі суддею була постановлена ухвала про залишення позовної заяви без руху та надано позивачці строк для усунення недоліків. В обґрунтування зазначеної ухвали судом покладено той факт, що позивачкою Г.А.Підченко не було додано до позовної заяви копій усіх документів для відповідача.

Чи правильні дії суду?

Задача 4. Прокурор у березні 2012 року звернувся до суду із заявою про позбавлення батьківських прав подружжя Остапенко щодо неповнолітньої доньки Галини, оскільки батьки пиячать та не займаються вихованням дитини. Суд, дослідивши обставини справи, в задоволенні заяви відмовив.

Через півроку представник органу опіки та піклування звернувся до суду з аналогічною заявою, вказавши, що за минулі півроку відповідачі продовжують пиячити і також не займаються вихованням доньки.

Суддя відмовив у відкритті провадження, оскільки раніше було ухвалене рішення суду за тотожними вимогами прокурора.

Чи правомірні дії судді? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 5. До Нововодолазького районного суду Харківської області від імені Н.П. Кузьменської з позовом до М.Г. Кузьменської про визнання її такою, що втратила право користування житловим приміщенням, звернувся адвокат С. При вирішенні питання про відкриття провадження у справі суддею було з'ясовано, що до позовної заяви не додано документа, що підтверджує повноваження представника Н.П. Кузьменської – адвоката С.

На цій підставі судом постановлено ухвалу про повернення позовної заяви.

Адвокат С. повторно звернувся до суду з тим самим позовом, додавши до нього ордер, який видано адвокатським об'єднанням. Суд відмовив у відкритті провадження у справі, посилаючись на те, що цивільне процесуальне законодавство не допускає повторного звернення до суду з тотожним позовом.

Проаналізуйте дії суду. Визначте та дайте характеристику підставам повернення позовної заяви.

Нормативні акти та література:

Законодавство та судова практика

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06. 2009 року №2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції». URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/623809DCB56E022BC2256C95003CF7EA>.

Додаткова література:

1. Братель О. Категорії «позов» і «позовна заява» як складові цивільних процесуальних юридичних фактів. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №2. С.4-12. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/02/2.pdf>

2. Водоп'ян Т.В., Кубай І.Ю. Відмова у відкритті провадження у справі та касаційного провадження: проблемні питання цивільного судочинства. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1. С. 10-15. URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/5.1/3.pdf>

3. Луспеник Д.Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. Харків: Харків юридичний, 2006. 480 с.

4. Полюк Ю. І. Деякі зміни цивільного процесуального законодавства щодо реалізації права на звернення до суду за захистом: порівняльно-правовий аспект. *Форум права*. 2018. № 2. С. 98–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2018_2_14

5. Полюк Ю.І. Право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав за цивільним процесуальним законодавством України :

автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2019. 20 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11518/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%AE.%D0%86..pdf?sequence=4&isAllowed=y>

6. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: Монографія / Комаров В.В., Тертишніков В.І., Баранкова В.В. та інші; за заг. ред. професора В.В. Комарова. Харків: Харків юридичний, 2008. – 928 с.

7. Сенік С. Відмова у відкритті провадження у цивільній справі. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. Вип.53. С.218-224. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlnu_yu/2011_53/218civ53.pdf

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №12 (2 ГОД.)

РІШЕННЯ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

☞ Методичні рекомендації. У порядку цивільного судочинства суди ухвалюють рішення, постанови, постановляють ухвали та видають судові накази.

Рішення суду – це судові рішення, якими завершується судовий розгляд, вирішується справа по суті, дається відповідь на матеріально-правову вимогу позивача, пред'явлену до суду.

Вивчаючи правову природу рішення суду студент повинен акцентувати увагу на вимогах, яким повинно відповідати судові рішення. Основні вимоги закріплені в ст. 263 ЦПК України – рішення повинно бути законним та обґрунтованим. Проте до рішення пред'являють й інші вимоги. Воно повинно бути ухвалене у порядку, встановленому цивільним процесуальним законом, викладатися у чітко визначеній формі та відповідати вимогам щодо змісту.

При вивченні питання про усунення недоліків судового рішення, ухваленого судом першої інстанції, слід пам'ятати, що з моменту ухвалення рішення суду набуває властивості незмінності. Після оголошення рішення по справі суд, який його ухвалив, не може сам скасувати або змінити це рішення. Тільки деякі визначені в законі недоліки можуть бути виправлені судом, який його ухвалив, а саме: 1) виправити описки та арифметичні помилки (ст. 269 ЦПК України); 2) ухвалити додаткове рішення, усунувши його неповноту (ст. 270 ЦПК України); 3) роз'яснити рішення суду, якщо воно є незрозумілим (ст. 271 ЦПК України).

Щодо питання про законну силу судового рішення в науковій та навчальній літературі висловлені різні точки зору. Опрацювання рекомендованої літератури допоможе студенту з'ясувати суть наукової дискусії та продумати свою позицію з цього питання.

Ухвалами суду вирішуються усі питання процесу, які не пов'язані із вирішенням справи по суті. Вони можуть стосуватися порушення справи та підготовки її до розгляду, забезпечення доказового матеріалу, ходу процесу. Ухвалами оформлюють відповіді суду на заявлені клопотання та заяви тощо.

Судовий наказ – форма судового рішення, що ухвалюється у справах наказного провадження про стягнення з боржника грошових коштів або витребування майна.

☞ Питання для обговорення

1. Поняття та форми судових рішень.
2. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення.
3. Зміст рішення суду (його складові частини).
4. Умови набрання законної сили судовим рішенням та його правові наслідки.
5. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.

6. Ухвали суду, їх види та зміст.

☑ **Ключові терміни:** виключність рішення; виправлення описки чи явної арифметичної помилки; додаткове рішення суду; законна сила рішення суду; законність судового рішення; обґрунтованість судового рішення; окрема ухвала; описка у рішенні суду; оцінка доказів; помилка у рішенні суду; постанова; преюдиційність рішення; протокольні ухвали; реалізованість рішення; самостійні ухвали; судові рішення; ухвала.

📁 **Індивідуальне завдання**

1. Підготуйте з теми семінарського заняття копії текстів наукових статей, частини монографій, навчальних, навчально-методичних видань за останні три роки. Копії текстів або уривків повинні бути сформовані в єдиний файл у форматі pdf.

2. Складіть на прикладі матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень умови задач з теми семінарського заняття (5 задач).

3. Підготуйте презентацію (основні тези, наукові підходи, законодавчі позиції) з теми семінару.

📖 **Методичне завдання** (обов'язково відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття):

1. Складіть схему, яка містить порівняльно-правовий аналіз понять «судове рішення» та «судова ухвала».

2. Перевірте, чи правильно викладені резолютивні частини судових рішень:

1) стягнути з О. В. Васютина щомісячні аліменти на утримання дочки Надії 2010 року народження на користь У. І. Васютиної, починаючи з 01 лютого 2018 року до повноліття дитини;

2) стягнути з П. П. Петренка, який проживає за адресою: м. Калуш, вул. С. Бандери, 23 на користь Р. В. Тучкіна 5000 грн., одержаних в борг на три місяці для придбання матеріалів на ремонт квартири;

3) припинити діяльність засобу масової інформації, оскільки редакція газети порушила законодавство про засоби масової інформації.

📌 **Практичні завдання**

Для студентів, початкова літера прізвища яких від А до К

Задача 1. До суду із позовною заявою про розірвання шлюбу звернулася М. Петрик. Суд ухвалив рішення про розірвання шлюбу, однак у рішенні суду не було визначено місце проживання неповнолітнього сина, хоча це питання обговорювалось у судовому засіданні та було вирішено по суті, що дитина залишається проживати із позивачкою.

Як має діяти М. Петрик? Який процесуальний акт має ухвалити суд?

Задача 2. У квітні 2016 року Смирнова звернулася з позовом до Карпової про розірвання договору довічного утримання. Смирнова зазначала, що 04 липня 2014 року між нею та відповідачкою був укладений нотаріально посвідчений договір довічного утримання (догляду), оскільки вже на той час позивачка була особою похилого віку, хворіла та потребувала стороннього догляду. Відповідно до умов договору вона передала у власність Карповій належну їй на праві власності квартиру,

а відповідачка зобов'язалася надавати довічне матеріальне забезпечення та здійснювати догляд.

З моменту укладення договору довічного утримання відповідачка не виконувала взяті на себе зобов'язання у зв'язку з чим її син Карпов змушений був надсилати кошти на оплату доглядальниці, а з листопада 2015 року взагалі не надає будь-яку допомогу та не виконує обов'язків по догляду.

Рішенням Ленінського районного суду м. Миколаєва позов задоволено.

Відповідачка подала апеляційну скаргу, в якій зазначила, що рішення суду першої інстанції є неправильним, незаконним і несправедливим. Зокрема, судом першої інстанції порушені норми матеріального і процесуального права. Так, за правилами ЦПК України обов'язок по доведенню підстав позову, в даному випадку факту невиконання відповідачем зобов'язання за договором, покладено на позивача, а норми ч. 2 ст. 614 ЦК України встановлюють таку підставу відповідальності за порушення зобов'язання, як вина. Отже, обов'язок по доведенню відсутності вини у порушенні зобов'язання покладається на особу яка порушила зобов'язання.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції з таких підстав: в судовому розгляді не було доведено, які конкретно умови договору довічного утримання не виконувалися або порушувались, а також в чому саме полягало їх невиконання. Крім того, на підтвердження виконання умов щодо забезпечення продуктами харчування та ліками відповідачкою надані копії квитанцій та чеків, що не було спростовано позивачкою.

Яким вимогам повинно відповідати судове рішення? Оцініть законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції, виходячи з доводів апеляційної скарги відповідача, а також виходячи з мотивів, наведених апеляційним судом.

Для студентів, початкова літера прізвища яких від Л до С

Задача 1. В суді розглянута справа за позовом Петренко до селянської спілки «Перемога». Суд постановив рішення, в резолютивній частині якого вказав: позов задоволено повністю; визнати за Петренком Г. С. право на земельну частку (пай) в селянській спілці «Перемога» у розмірі 2,86 в умовних кадастрових гектарах; зобов'язати Козівську районну державну адміністрацію виділити належну земельну частку (пай) в розмірі 2,86 в умовних кадастрових гектарах із земель резервного фонду, що знаходяться на території Козівківської сільської ради Козівського району Тернопільської області після того, як позивачем будуть надані всі необхідні документи.

Які недоліки має наведена резолютивна частина судового рішення. Якими процесуальними засобами їх можна усунути?

Задача 2. Розглянувши у відкритому судовому засіданні цивільну справу за позовом Зотова В. А., Зотової Т. З. до Тарасова П. С., треті особи Головне управління юстиції у м. Києві, державний нотаріус Шостої Київської державної нотаріальної контори Прокопенко Н. Ф. про визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири, стягнення 700 000 грн. (гроші сплачені позивачами при купівлі квартири) та стягнення моральної шкоди в розмірі 25 000 грн., суд в резолютивній частині рішення зазначив:

«1. Позов Зотова В. А., Зотової Т. З. до Тарасова П. С., треті особи Головне управління юстиції у м. Києві, державний нотаріус Шостої Київської державної нотаріальної контори Прокопенко Н. Ф. про визнання недійсними договору купівлі-продажу квартири – задовольнити. В решті позовних вимог – відмовити.

2. Визнати недійсним з моменту укладення договір купівлі-продажу квартири за адресою м. Київ, вул. Соборна, 5, кв. 17 від 31.10.2000 між Тарасовим П. С. на користь Зотового В. А. та Зотової Т. З.».

Чи є підстави для постановлення додаткового рішення? Обґрунтуйте відповідь. Складіть правильний варіант резолютивної частини рішення.

Для студентів, початкова літера прізвища яких від Т до Я

Задача 1. Рішенням Кременчуцького районного суду Полтавської області від 01 квітня 2014 року по справі за позовом Чертополох Ганни Миколаївни до Кам'янопотоківської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області, треті особи: Друга Кременчуцька державна нотаріальна контора Полтавської області, Реєстраційна служба Кременчуцького районного управління юстиції Полтавської області про визнання права власності на будинок в порядку спадкування позов було задоволено повністю, визнано за Чертополох Г. М. в порядку спадкування за законом, після померлої Чертополох Варвари Григорівни право власності на 1/12 частку житлового будинку, що знаходиться за адресою: Полтавська область, Кременчуцький район, с. Максимівна, вул. Радянська, 8, та згідно технічного паспорту № 15, виготовленого станом на 20.12.2013 рік складається з житлового будинку літ. «А-1».

Рішення суду набрало законної сили. Чертополох Г. М. звернулася до Реєстраційної служби Кременчуцького районного управління юстиції Полтавської області, з метою реєстрації за нею права власності 1/12 частку житлового будинку на підставі вказаного рішення, однак їй було відмовлено у такій реєстрації у зв'язку з тим, що в рішенні суду не зазначено загальну та житлову площу будинку згідно технічного паспорту № 18 виготовленого станом на 30. 12.2013 рік.

Яким чином Чертополох Г. М. може захистити свої права?

Задача 2. Смирнов К. С. звернувся до суду із заявою про роз'яснення рішення суду, в якій зазначив, що районним судом м. Києва розглянута цивільна справа за його позовом до ДП «Українська правова інформація» про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, компенсації за втрату частини грошових доходів у зв'язку з порушенням термінів виплати та зобов'язання звільнити з роботи.

Рішенням районного суду м. Києва від 22.12.2016 року позов задоволено частково: стягнуто з ДП «Українська правова інформація» на користь Смирнова К. С. 63 534 грн. 24 коп. середнього заробітку за час вимушеного прогулу, а в решті позовних вимог відмовлено.

У своїй заяві про роз'яснення рішення суду Смирнов К. С. просить суд відповісти на питання, чи підлягають вирахуванню зі стягнутої суми середнього заробітку (63 534 грн. 24 коп.) податки та обов'язкові збори.

Чи є передбачені законом підстави для роз'яснення рішення? Обґрунтуйте відповідь.

📖 Нормативні акти та література:

Законодавство та судова практика:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Слободянюка Івана Івановича щодо офіційного тлумачення положення пункту 12 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129

Конституції України від 08.07.2010 року №18-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-10#Text>

2. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 року із змінами і доповненнями станом на 03.10.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>

3. Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» від 05.06.2012 року змінами і доповненнями станом на 02.06.2016 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень» від 25.05.2006 року №740 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11.01.2017 року № 10-2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18>

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України №14 від 18.12.2009 року «Про судові рішення у цивільній справі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09#Text>

6. Рішення ЄСПЛ у справі Ромашов проти України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_227

7. Рішення ЄСПЛ у справі Олександр Шевченко проти України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_256

Додаткова література:

1. Андронов І. В. Види судових актів у цивільному процесі України. *Судова та слідча практика в Україні*. 2017. Вип. 5. С. 74-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jpru_2017_5_14

2. Андронов І. В. Законна сила судового рішення в цивільному процесі України. *Юридичний вісник*. 2016. № 4. С. 100-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2016_4_15

3. Андронов І. В. Законна сила судової ухвали в цивільному судочинстві. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 27. С. 129-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2017_27_27

4. Андронов І. В. Категорія «істина» та обґрунтованість судового рішення в цивільному процесі. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2017. № 4. С. 34-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2017_4_6

5. Андронов І. В. Сутність рішення суду в цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 5-9. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/11/2.pdf>

6. Братель О. Рішення суду як процесуальний юридичний факт цивільного судочинства України. *Наукові записки [Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право*. 2017. Вип. 1. С. 55-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnp_2017_1_11

7. Заворотько П. П., Штефан М. Й. Судове рішення. Київ: Вид-во Київського ун-ту, 1971.

8. Лисенко Л. С. Нові підходи до класифікації ухвал в цивільному процесі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. № 90. С. 78-82.

9. Луспеник Д. Д. Законність, обґрунтованість і справедливість судового рішення – основні чинники авторитету судової влади (коментар). *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 1 (113).

10. Луспеник Д. Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. Харків: Харків юридичний, 2006. 480 с.

11. Майка М. Б. Сутність та зміст законної сили ухвали суду у цивільному процесі. *Науковий вісник УжНАУ*. Ужгород, 2016. Вип. 37. С. 16-20.

12. Сенік С. В. Форма, структура та зміст ухвал суду як судового акта в цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: *Право*. 2017. Вип. 43 (1). С. 135-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2017_43%281%29__35

13. Фролова О. В. До питання про вимоги до ухвал суду. *Право і суспільство*. 2014. № 6-1. Ч. 2. С. 71-76.

14. Фролова О. В. Місце ухвал суду в системі судових актів України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2014. Випуск 3. Том 1. С. 76-80.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №15 (2 ГОД.)

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

☞ Методичні рекомендації. *Наказне провадження є самостійним видом провадження. Наказне провадження – це спрощений вид провадження у справах за вимогами, які мають очевидно достовірний характер. Його ще можна назвати непроцесуальним, оскільки хід провадження не фіксується у протоколах чи інших процесуальних документах (журналі судового засідання чи ін.).*

Цей вид провадження не свідчить про відсутність спірних правовідносин між сторонами, а про те, що в силу очевидності права вимоги заявника виключають спір про наявність самого права. Справи наказного провадження виділені законом з огляду на вимогу процесуальної економії, тобто, деякі справи дозволено розглядати відмінним від загальної цивільної процесуальної форми шляхом.

Справи, які належать до наказного провадження, порядок їх розгляду, видачі та скасування судового наказу визначені статтями 160-173 ЦПК України.

⇒ **Питання для обговорення**

1. Поняття та особливості наказного провадження.
2. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.
3. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Підстави та наслідки для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу.
4. Поняття та зміст судового наказу.
5. Скасування судового наказу.

☑ Ключові терміни: боржник; заявник у справах наказного провадження; наказне провадження; судовий наказ

📁 **Індивідуальне завдання**

1. **Підготуйте** з теми семінарського заняття за останні три роки копії текстів наукових статей, частини монографій, навчальних, навчально-методичних видань. Копії текстів або уривків повинні бути сформовані в єдиний файл у форматі pdf.

2. **Складіть на прикладі матеріалів** Єдиного державного реєстру судових рішень умови задачі з теми семінарського заняття.

3. **Підготуйте дайджест** справ, що розглядалися в порядку наказного провадження, за останній рік міськими судами Івано-Франківської області.

📖 **Методичне завдання** (обов'язково відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття):

1. Складіть схему, яка містить порівняльно-правовий аналіз понять «судове рішення» та «судовий наказ».

✍ **Практичні завдання**

Для студентів, початкова літера прізвища яких від А до К

Задача 1. До районного суду м. Суми в інтересах держави звернувся прокурор із заявою про видачу судового наказу про компенсацію витрат на проведення розшуку боржника (він же відповідач у справі) та дитини.

Суддя повернув прокурору заяву та в ухвалі зазначив, що таку заяву має подавати орган, який здійснював розшук, тобто органи Національної поліції, а не прокурор.

Чи правомірні дії судді? Чи може прокурор в інтересах стягувача звертатися до суду із заявою про видачу судового наказу?

Задача 2. Суддею Івано-Франківського міського суду було видано судовий наказ. Копію судового наказу у передбачені ЦПК України строки було надіслано боржникові рекомендованим листом з повідомленням. Проте повідомлення про отримання боржником копії судового наказу не повернулося до суду. Не надійшла до суду й заява боржника про скасування судового наказу. Пройшло майже 20 днів, тому стягувач наполягав на видачі йому судового наказу для пред'явлення його до виконання.

Суд видав судовий наказ.

Чи правомірні дії суду? Які дії суду, якщо заява про скасування судового наказу надійде з пропуском строку на звернення з такою заявою?

Для студентів, початкова літера прізвища яких від Л до С

Задача 1. У квітні 2018 року Красницька О.М. звернулася до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів з Красницького П.І. на утримання доньки. Судовим наказом Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 11 травня 2018 року заяву Красницької О. М. задоволено та стягнуто на її користь аліменти на утримання дочки у розмірі 1/4 частини від усіх видів заробітку (доходу), але не менше ніж 50% від прожиткового мінімуму на дитину відповідного віку, починаючи з 20 квітня 2018 року до досягнення дитиною повноліття.

У травні 2018 року адвокат Красницького П.І. звернувся до суду з апеляційною скаргою на судовий наказ, яка вмотивована тим, що ст. 161 ЦПК України не передбачено стягнення аліментів у розмірі на одну дитину - однієї чверті доходів боржника, однак не менше 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, а, отже, судом видано судовий наказ щодо вимоги, яка не може бути заявлена у наказному провадженні.

Ухвалою Апеляційного суду Київської області від 06 червня 2018 року апеляційне провадження було відкрите, за результатами розгляду справи в суді апеляційної інстанції судовий наказ було скасовано, роз'яснено стягувачу про можливість пред'явлення зазначених вимог у порядку загального позовного провадження.

Чи правильні дії судів першої та апеляційної інстанції?

Задача 2. Після видачі судового наказу до суду звернувся стягувач з проханням скасувати судовий наказ, який був виданий на підставі вимоги про виплату нарахованої, але не виплаченої зарплати. Своє звернення він мотивував тим, що на роботі його попросили підписати відомість про те, що він отримав зарплату, оскільки діяльність підприємства перевіряється прокуратурою, та пообіцяли, що при покращенні фінансового стану підприємства вони виплатять йому зарплату у подвійному розмірі. Суд відмовив стягувачеві у прийнятті заяви про скасування судового наказу.

Чи правомірні дії суду? Аргументуйте свою відповідь посиланням на норми ЦПК України.

Для студентів, початкова літера прізвища яких від Т до Я

Задача 1. До судді надійшла заява Порохова О.Д. про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої суми заробітної плати, середнього заробітку за час затримки розрахунку та моральної шкоди, завданої невиконанням заробітної плати. Суддя ухвалою повернув заяву про видачу судового наказу стягувачу у частині несплати стягнення моральної шкоди через ненадання останнім документів, які підтверджують заявлені вимоги та несплату судового збору, в іншій частині – постановив ухвалу про відкриття наказного провадження.

Чи правильні дії суду? За якими вимогами може бути виданий судовий наказ?

Задача 2. Фізична особа – підприємець Іваненко О. П. звернувся до суду із заявою про стягнення із ТОВ «Світоч» заборгованості за договором перевезення у розмірі 120 тис. грн. Суд розглянув заяву про видачу судового наказу і, керуючись принципом пропорційності та враховуючи завдання цивільного судочинства, особливості предмета спору, ціну позову та складність справи відповідно до ст. 11 ЦПК, вирішив, що справу доцільніше розглядати за правилами спрощеного позовного провадження, тому постановив ухвалу про відкриття провадження, надавши боржнику строк для подачі відзиву.

Чи правильні дії суду? Які справи можуть розглядатися в порядку наказного провадження? Як співвідносяться між собою правила наказного та спрощеного позовного провадження?

📖 Нормативні акти та література:

Судова практика:

1. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №14 від 23.12. 2011 року «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>

Додаткова література:

1. Великорода О. М. Порівняльно-правовий аналіз інституту наказного провадження в країнах СНД. *Вісник академії адвокатури*. 2011. № 1. С. 34 – 39.

2. Врублевський О. Шляхи удосконалення наказного провадження // Web-портал Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi@csi.org.ua>.

3. Грабар Н. Особливості наказного провадження як спрощеної правової процедури. *Право України*. 2011. № 4. С.169-177.

4. Кучерук К.І. Наказне провадження: питання теорії та практики. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_pravo/2012_2/files/LA212_22.pdf
5. Навроцька Ю. Особливості процесу доказування в наказному провадженні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 431-440. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_855_68
6. Наказне провадження в цивільному процесі : монографія / НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України ; за заг. ред. В. І. Бобрика. Київ, 2011. 202 с.
7. Самілик Л.О. Порівняльно-правова характеристика наказного провадження за законодавством України та ЄС. *Юридичний науковий електронний вісник*. 2017. № 2. С. 38–40. URL: http://lsej.org.ua/2_2017/12.pdf
8. Шабалін А. Виконання судового наказу в цивільному процесі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2014. Вип. 1. С. 113-115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_29
9. Шабалін А. В. Апеляційний перегляд судових рішень у справах наказного провадження. *Приватне право і підприємництво*. 2016. Вип. 15. С. 79-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2016_15_21
10. Шабалін А. В. Деякі питання доказування у спрощеному цивільному провадженні (наказне провадження). *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 1. С. 43-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2018_1_6
11. Шабалін А. В. Процесуальні питання апеляційного перегляду деяких ухвал у спрощеному цивільному судочинстві. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 105-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_25

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №17 (2 ГОД.)

АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

☞ Методичні рекомендації. *Провадження в суді апеляційної інстанції є комплексним явищем. Суд апеляційної інстанції, розглядаючи справу, здійснює перевірку законності та обґрунтованості рішень і ухвал суду першої інстанції.*

Аналіз норм, що регламентують апеляційне провадження (ст.ст. 251-387 ЦПК України), дає підстави визначити наступні характерні риси цієї стадії: 1) апеляційна скарга подається на рішення, ухвалу суду першої інстанції, що не набрали законної сили; 2) в зв'язку з поданням апеляційної скарги справа направляється на розгляд суду вищого рівня; 3) суд апеляційної інстанції, розглядаючи справу, вирішує не тільки питання відповідності судового рішення вимогам законності та обґрунтованості, а й торкається суті спірних правовідносин; 4) апеляційний суд здійснює розгляд справи у чітко визначених законом межах.

Суд апеляційної інстанції перевіряє справу в повному обсязі, якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилась незаконність або необґрунтованість рішення першої інстанції у справах окремого провадження. Апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

Окремої уваги заслуговують повноваження апеляційного суду (ст. 374 ЦПК України). Відповідно до реалізованого повноваження суд апеляційної інстанції може приймати постанову або ухвалу, що набирають законної сили з дня їх прийняття.

☞ **Питання для обговорення**

1. Право апеляційного оскарження рішення, ухвали та механізм його реалізації.
2. Форма і зміст апеляційної скарги.
3. Порядок розгляду апеляційної скарги судом апеляційної інстанції.
4. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування рішення та ухвали суду першої інстанції.
5. Постанови та ухвали суду апеляційної інстанції.

☑ Ключові терміни: апеляційне провадження; апеляційна скарга; межі розгляду справи апеляційним судом; повноваження суду апеляційної інстанції; постанова суду апеляційної інстанції; строк апеляційного оскарження; суд апеляційної інстанції.

Індивідуальне завдання

1. Підготуйте з теми семінарського заняття копії текстів наукових статей, частини монографій, навчальних, навчально-методичних видань за останні три роки. Копії текстів або уривків повинні бути сформовані в єдиний файл у форматі pdf.

2. Підготуйте презентацію (основні тези, наукові підходи, законодавчі позиції) з теми семінару.

Практичні завдання

Для студентів, початкова літера прізвища яких від А до К

Задача 1. К.Балагура та Р.Ухимич пред'явили позов до С.Васильченка про відшкодування шкоди. Позивачі зазначили, що з вини відповідача трапилася ДТП. Відповідач, керуючи власним автомобілем, виїхав на полосу зустрічного руху, де зіткнувся з автомашиною, якою керував К.Балагура, буксируючи причіп Р.Ухимича, внаслідок чого у одного з них було пошкоджено автомобіль, а у другого – автомобільний причіп. Оскільки добровільно відшкодувати завдані збитки відповідач відмовився, позивачі просили задовольнити їх вимоги.

Рішенням Івано-Франківського міського суду позови задоволено, з відповідача на користь позивачів стягнуто кошти на відшкодування шкоди та судові витрати. При вирішенні спору суд виходив з того, що шкоду позивачам заподіяно джерелом підвищеної небезпеки, оскільки відповідач не довів, що шкода виникла внаслідок непереборної сили або умислу потерпілого, він зобов'язаний її відшкодувати.

В апеляційній скарзі відповідач просив скасувати рішення суду першої інстанції і ухвалити нове рішення, посилаючись на те, що місцевий суд неправильно застосував норму матеріального права.

Чи підлягає прийняттю та розгляду скарга відповідача? Чи є підстави для скасування рішення і ухвалення нового рішення?

Задача 2. Районний суд прийняв рішення у справі за позовом Іванченка до автопідприємства про надання квартири та відшкодування моральної шкоди. У задоволенні позову було відмовлено.

Іванченко в апеляційному порядку оскаржив зазначене рішення районного суду, посилаючись на його незаконність та необґрунтованість. В апеляційній скарзі він просив рішення суду скасувати та витребувати нові докази, оскільки він вважав, що наданих районному суду доказів достатньо для задоволення його позову.

Суддя районного суду залишив апеляційну скаргу без руху, зазначивши, що: 1) скарга не надрукована, а її рукописний текст неможливо прочитати; 2) не зазначено дати подання апеляційної скарги, 3) не конкретизовано клопотання про скасування

рішення суду; 4) відсутні копії скарг та доданих до неї документів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі; 5) скаргу написано не державною мовою; 6) не зазначено поважність причин неподання доказів до районного суду та не обґрунтовано прохання про витребування нових доказів.

Чи правильні дії судді? Чи всі зазначені вище вказівки суду є підставами для залишення апеляційної скарги без руху? В яких випадках нові докази можуть бути витребувані при апеляційному перегляді справи?

Задача 3. Коновалова звернулася до суду з позовом до Марченка про визнання договору довічного утримання недійсним, зазначаючи, що за станом здоров'я потребувала сторонньої допомоги, яку їй запропонував відповідач на тих умовах, що вона передасть йому належну їй на праві власності квартиру. Вона підписала договір, вважаючи, що підписала заповіт. Деякий час відповідач надавав допомогу, а потім припинив виконувати свої обов'язки.

Рішенням районного суду в задоволенні позову відмовлено.

Ухвалою суду апеляційної інстанції за апеляційною скаргою Коновалової рішення суду скасовано і справу направлено на новий судовий розгляд з тих підстав, що суд неповно з'ясував обставини, пов'язані з наявністю чи відсутністю підстав для визнання правочину недійсним, а зазначені порушення перешкоджають апеляційному суду дослідити нові докази чи обставини, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

Чи правильно застосовані повноваження апеляційного суду? Чи вправі апеляційний суд дослідити нові докази, обставини, які не були з'ясовані в районному суді, та в яких випадках він це може зробити? Як поступити у разі, якщо нові обставини слід дослідити, однак особа в апеляційній скарзі відповідного клопотання не заявляла?

Для студентів, початкова літера прізвища яких від Л до Я

Задача 1. Апеляційний суд скасував рішення районного суду за позовом Копиленка до ТОВ "Лісова ягода" про стягнення суми прибутку і відшкодування моральної шкоди та відмовив у задоволенні позовних вимог через те, що суд не притягнув до участі у справі осіб, щодо яких вирішив питання про їх права та обов'язки. Під час розгляду справи були встановлені порушення норм цивільного процесуального закону суддею районного суду, внаслідок чого постановлено окрему ухвалу.

В окремій ухвалі зазначено, що суд першої інстанції: 1) не з'ясував усіх учасників процесу та не притягнув заінтересованих осіб до участі у справі; 2) допустив безпідставну тяганину при розгляді справи; 3) після передачі йому справи від іншого судді порушив принцип безпосередності судового розгляду; 4) порушив строки направлення справи до апеляційного суду.

Чи всі порушення районним судом були підставою для постановлення окремої ухвали? Чи має право суддя місцевого суду оскаржити цю ухвалу та який порядок її оскарження, оскільки строк оскарження ухвал та рішення різний?

Задача 2. Бабушкінський районний суд м. Дніпра розглянув справу і задовольнив позовні вимоги Латишевої про розірвання шлюбу і стягнення аліментів на користь дитини. Відповідач, що знаходився в тривалому службовому відрядженні в м. Варшава, довідався про зміст рішення з телеграми своєї матері.

Щоб уникнути пропуску строку апеляційного оскарження Латишев направив до

Апеляційного суду Дніпропетровської області телеграму такого змісту: «Рішення Бабушкінського районного суду про розірвань шлюбу і стягненні аліментів не погоджене зі мною. Прошу переглянути справу з моєю участю. Подробиці листом».

Як повинен діяти апеляційний суд? Чи може телеграма відповідача розглядатися як апеляційна скарга?

Задача 3. Місцевий суд відмовив Шевченко у позові про поновлення на роботі. До апеляційної скарги Шевченко додала довідку з жіночої консультації про вагітність (10-12 тижнів). У засіданні місцевого суду позивачка цю обставину не зазначила.

У судовому засіданні апеляційного суду прокурор вимагав скасувати рішення місцевого суду і винести нове рішення про поновлення позивачки на роботі. Посилаючись на те, що у справі не вимагається збір чи додаткова перевірка доказів, а обставини справи встановлені судом першої інстанції повно і правильно, але допущена помилка у застосуванні норм матеріального права, апеляційний суд постановив нове рішення, яким поновив Шевченко на роботі.

Дайте висновок про правильність рішення апеляційного суду та про процесуальну природу додаткових матеріалів.

Нормативні акти та література:

Судова практика:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Заїченка Володимира Георгійовича щодо офіційного тлумачення положення пункту 18 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку зі статтею 129 Конституції України (про апеляційне оскарження ухвал суду) від 27.01.2010 року №3-рп/2010. *Вісник Конституційного Суду України*. 2010. №2. С.21-26.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Слободянюка Івана Івановича щодо офіційного тлумачення положення пункту 12 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 Конституції України від 08.07.2010 року №18-рп/2010. URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=118650>

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Суботи Артема Анатолійовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України (справа про забезпечення апеляційного оскарження ухвал суду) від 28.04.2010 року №12-рп/2010. URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=110759>

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України №12 від 24.10. 2008 року «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку». *Вісник Верховного Суду України*. 2008. №11 (99). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-08>

Додаткова література:

1. Батрин О.В. Приєднання до апеляційної скарги в цивільному судочинстві України. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Випуск 682. Правознавство. С.87-90. URL: lawreview.chnu.edu.ua/visniku/st/682/16

2. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух: монографія. Хрків: Право, 2010. 352 с.

3. Теремецький В. І. Юридичний зміст і структура права апеляційного оскарження рішення. *Право і безпека*. 2014. № 4(55). С. 219-223. URL: pb.univd.edu.ua/?controller=service&action...19280

4. Трач О. М. Ознаки національних моделей апеляційного провадження. *Університетські наукові записки*. 2011. № 1 (37). С. 110–115.

5. Трач О. М. Ознаки апеляційного провадження у цивільному процесі України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 2 (38). С. 106–114.

6. Трач О. М. Право апеляційного оскарження судового наказу та особливості його здійснення. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3 (47). С. 165–170.

7. Трач О. М. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду судового наказу. *Університетські наукові записки*. 2013. № 4 (48). С. 130-141.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №20 (2 ГОД.)

ЗВЕРНЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ДО ВИКОНАННЯ

☞ Методичні рекомендації. Виконання рішення – заключний етап юрисдикційної діяльності, без реалізації якого втрачається сенс попередньої діяльності суду та інших органів (осіб), які уповноважені на здійснення захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних, юридичних осіб, територіальних громад та держави.

За взаємозв'язком із набранням юрисдикційним рішенням законної сили виконання судових рішень поділяється на: виконання за загальними правилами та негайне виконання.

Виконання за загальними правилами застосовується у разі, якщо не встановлено підстав для застосування негайного виконання.

Негайне виконання – це виконання рішення ще до набрання ним законної сили. Підстави для застосування негайного виконання чітко передбачені у чинному законодавстві, їх поділяють на: 1) підстави для обов'язкового (імперативного) застосування негайного виконання; 2) підстави для факультативного (імперативно-диспозитивного) застосування негайного виконання.

⇒ Питання для обговорення

1. Поняття та значення виконавчого провадження. Органи, що здійснюють примусове виконання судових рішень.

2. Порядок виконання судових рішень. Виконавчий лист та його реквізити.

3. Відстрочка та розстрочка виконання рішення. Зміна способу та порядку виконання рішення суду.

4. Поворот виконання рішення, постанови.

5. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

☑ Ключові терміни: виконавче провадження; виконавчі документи; виконавчий лист; відстрочка виконання рішення; розстрочка виконання рішення; поворот виконання.

📄 Методичне завдання (обов'язково відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття):

1) Складіть заяву про відкриття виконавчого провадження.

📌 Практичні завдання

Задача 1. У цивільній справі за позовом органу опіки та піклування до подружжя Михалкових про позбавлення батьківських прав стосовно сина Сергія суд ухвалив рішення, яким задовольнив позов. По справі було порушено виконавче провадження. На момент виконання судового рішення хлопчик проживав з батьками та був тяжко хворий.

Які процесуальні питання зобов'язаний ініціювати виконавець для вирішення питання про тимчасове влаштування дитини? У якому порядку буде вирішуватись це питання?

Задача 2. По справі за позовом Соколової до Рябшина про визнання батьківства та стягнення аліментів рішення суду було ухвалено на користь позивачки та примусово виконано. Згодом справа надійшла до касаційного суду та судові рішення у справі були скасовані, справа була розглянута судом першої інстанції повторно та у задоволенні позову було відмовлено.

Як відповідачу у справі вирішити питання про повернення коштів стягнутих з нього аліментів на користь позивачки? Визначте учасників, строки та порядок вчинення процесуальних дій у цьому випадку.

Задача 3. Суддя В.В.Петренко Івано-Франківського міського суду видала судовий наказ про стягнення з К.К.Ткаченка 18.000 грн. на користь М.М.Васильченка.

М.М. Васильченко звернувся до державної виконавчої служби за місцем свого проживання з вимогою провести примусове виконання судового наказу.

Державний виконавець О.Л. Матюшев відмовив М.М.Васильченку в прийнятті судового наказу до виконання, пояснивши, що може виконати тільки виконавчий лист.

Які помилки допущені в пред'явленні та в прийнятті виконавчого документа до виконання? Які документи є виконавчими?

Задача 4. Боржник В.О.Ленківський звернувся до суду зі скаргою на дії державного виконавця М.К.Михайленка, який стягнув з нього виконавчий збір.

Скаргу В.О.Ленківський мотивував тим, що виконав виконавчий документ добровільно після спливу 10 днів з дня винесення постанови про відкриття виконавчого провадження.

Суд задовольнив скаргу В.О.Ленківського та визнав дії державного виконавця про стягнення виконавчого збору незаконними.

Чи правильне рішення ухвалив суд? Який строк передбачений законодавством для виконання рішення в добровільному порядку?

📖 Нормативні акти та література:

Законодавство та судова практика:

1. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 року із змінами та доповненнями станом на 19.12.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

2. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 року із змінами та доповненнями станом на 03.07.2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506>

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 року № 14 «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових

осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-03>

Додаткова література:

1. Майка М.Б. Окремі питання суб'єктного складу правовідносин на стадії виконання ухвал суду у цивільному процесі. Прикарпатський юридичний вісник. Івано-Франківськ, 2016. Вип. 4 (13). С. 32-36.

2. Майка М.Б. Виконання ухвал суду у цивільному процесі України: правовий аналіз законодавчих змін 2017 року. Науковий журнал «Слідча та судова практика в Україні». Київ, 2018. Вип.6. С. 74-79.